

רשימות חוברת צח

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת בהעלותך, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — הרשימה שמתחילה "הוית ישראל לעם ביצי"מ ומ"ת", שנדפסה בחוברת יו"ד (ע' 20 ואילך) בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, ולתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, ניתוסף כאן גם פיענוח ותיבות־קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראה מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

בחוברת זו, בא חלקה הראשון של הרשימה, בנוגע ליצי"מ והמשכו במ"ת — ששייך גם לפרשת בהעלותך שקורין לאחרי ובהמשך לחג השבועות, ומה גם שמדובר בה גם אודות פסח שני (המשך הרשימה — י"ל בעזה"י לפרשיות שלח וקורח).

מערכת „אוצר החסידים“

עש"ק פ' בהעלותך, ה'תשנ"ז

ברוקלין, נ.י.

הוית ישראל לעם ביצי"מ ומ"ת, שלכן נלמדו דיני גרות ממשך זמן זה. וכדאיתא כריתות (ט.), ויד הל' א"ב יג' א'ד' נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרובן. מילה היתה במצרים כו', וטבילה היתה במדבר קודם מ"ת כו', וקרובן שנאמר כו'. וכן לדורות כשירצה העכו"ם ליכנס לברית כו'. וכ"מ ביבמות (מו.) , וע"ש ברש"י ד"ה באבותינו, "בימי משה כשיצאו ממצרים ויצאו מכלל ב"נ לקבל התורה ולקבל פני השכינה". והאריך בזה בס' פרשת דרכים.

ואין להקשות מקדושין (יח.) ודילמא ישראל מומר שאני — דקאי אעשו — די"ל דעדיפא מיני' משני. ובנזיר (סא.) לא הביא אלא פסוק דעשו. ועייג"כ חגיגה (ג.) אברהם תחלה לגרים, אבל, בתוס' פי' שנצטוו על המילה טפי מכל אותם שלפניו. וברמב"ן בראשית (כו' ה') ששמרו המצות בארץ בלבד — הובא ביפ"ת ב"ר רפס"ד. ומה שהקשה שם שהרי עתיד — יעקב — לנסוע משם לא"י, כבר עמד ע"ז הרמב"ן (ויקרא יח' כה') — ועיין ראב"ע ויקרא יח' כו'.

והסדר בזה, דמילה היתה במצרים, טבילה במדבר, קרבן בהר סיני, ה' סיון, ערש"ק, ולמחרתו ניתנה תורה (עיין רש"י ד"ה ישנה חגיגה ו'), — אף שבלאה"כ מוכרחת היתה המילה במצרים מפני אכילת ק"פ, מ"מ, משמע קצת דגם בענין גירות כך הוא הסדר — ויעויין תוד"ה מטבילין יבמות מז': המילה קודם הטבילה כו'. ועייג"כ הגה"מ הל' א"ב פי"ד ה"ה —

לכאורה י"ל: ישראל היו מושקעים במ"ט ש"ט, והי' צ"ל היציאה מזה, ואח"כ הכניסה בקדושה, ואח"כ העלי' רצוא להתייחד באוא"ס, שאחכ"ז יהי' מ"ת, המשכת הטיפה — עיין לקו"ת ד"ה תורה ציווה בתחלתו — וכמוש"נ (שמות יט' ד') אתם ראיתם א) אשר עשיתי למצרים — הכנעת הקליפה — ב) ואשא אתכם על כנפי נשרים — עלי' וכניסה בקדושה — ג) ואביא אתכם אלי — יחוד באוא"ס — שכ"ז הי' קודם מ"ת. וע"ד מה שדימה בזה"ק () לאשה שצריכה לספור ז"נ כו', הרי באשה ג"כ הסדר הוא: פסקה מזובה, ז"נ, טבילה שמותרת לבעלה, קשוט וקריבה לבעלה, ואח"כ הביאה.

וזהו ג"כ בזה: מילה — יציאה מהטומאה, הסרת מסך המסתיר על נה"א עכ"פ, אף שעדיין לא נטהר (עיין סש"ב פל"א); טבילה — כניסה

בקדושה, כי במשך זמן זה ניתנו להם מצות במרה. ובוהר () דהזמן
 דבין יצי"מ ומ"ת הי' ע"ד ספה"ע שאחר זמן, אף שאז עדיין לא נצטוו
 ע"ז, שספה"ע ענינו ספירת ז"נ, כנ"ל מהזהר. ועייג"כ יד סוף הל' מקואות
 רמז יש בדבר — ענין הטבילה — המכון לכו לטהר נפשו מטומאת
 הנפשות כו' כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במו
 הדעת הטהור כו'. טבילה אותיות הביטל; קרבן — שצ"ל כאלו מקריב
 חלבו ודמו, שעולה ונכלל באש שלמעלה.

ולולא דמסתפינא: מילה בשמיני — בינה. טבילה במים דוקא —
 חכ' (עיינ ס' כונת המקוה). קרבן — א"א. וזהו שדוקא שבט לוי אחזו
 תמיד במצות מילה, וגם במדבר (ספרי זוטא. הובא ביל"ש, ברש"י עה"ת,
 וביד א"ב פי"ג הנ"ל) ועייג"כ לקו"ת ד"ה ועבד הלוי הוא.

א. ידוע שהוית ישראל לעם היתה ביציאת מצרים ומתן תורה, שלכן נלמדו דיני גרות ממשך זמן זה שהוא כמו הגירות דכלל ישראל, וכדאיתא בכריתות (ט, א): "ככם כגר .. רבי אומר ככם כאבותיכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם (זריקת דמים על המזבח — פרש"י), אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים",

וכן פסק הרמב"ם ביד הל' איסורי ביאה פי"ג ה"א' ד': "בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרובן. מילה היתה במצרים כו', וטבילה היתה במדבר קודם מ"ת כו', וקרובן שנאמר² וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות כו'. וכן לדורות כשירצה העכו"ם ליכנס לברית כו' צריך מילה וטבילה והרצאת קרובן".

וכן מוכח ביבמות (מו, א): "ת"ר גר שמל ולא טבל, ר"א אומר הרי זה גר, שכן מצינו באבותינו שמלו ולא טבלו. טבל ולא מל, ר' יהושע אומר הרי זה גר, שכן מצינו באמהות שטבלו ולא מלו. וחכמים אומרים וכו'", וע"ש ברש"י ד"ה באבותינו, "בימי משה כשיצאו ממצרים ויצאו מכלל בני נח לקבל התורה ולקבל פני השכינה", היינו, שלפנ"ז היו בכלל בני נח, וביצי"מ ומ"ת הי' אצלם ענין של גירות. והאריך בזה בספר פרשת דרכים³.

ב. ואין להקשות (על האמור שלפני יצי"מ ומ"ת היו בכלל בני נח) מקדושין (יח, א) "עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה, דכתיב" כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר", ופריך "ודילמא ישראל מומר שאני" — דקאי אעשו, שנקרא "ישראל (מומר)" גם לפני יצי"מ ומ"ת — די ש לומר, שלעולם היתה הגמרא יכולה לתרץ שעשו אין לו דין

(1) ראה גם הרשימה ד"פסח תש"א, ניצא" (נדפסה בחוברת יו"ד ע' 35 ואילך, ובתוספת פיענוח בחוברת לח ע' 17 ואילך) בתחלתה.

(2) משפטים כד, ה.

(3) דרך האתרים דרוש ראשון. — ושם: "ממדבר קדמות אשא עיני בחקירה אחת עמדו כל המפרשים ז"ל מערכה מול מערכה, אם קודם מתן תורה מאחר שנימול אברהם וקיים כל המצות .. אם יצאו מכלל בני נח לגמרי, ואפי' להקל, או לא" (וראה גם "רשימות" חוברת נג ע' 10).

(4) דברים ב, ה.

של "ישראל מומר", כי אם דין של עכו"ם, ובמילא יכולים שפיר ללמוד מהפסוק "כי ירושה לעשו" ש"עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה", אלא דעדיפא מיני משני: "אלא מהכא, כי לבני לוט נתתי את ער ירושה" — שאפשר ללמוד זאת מפסוק שנאמר בלוט, שאינו מזרע אברהם.

ולהעיר, שהמימרא "עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה" הובאה גם בנזיר (סא, א), ושם לא הביא אלא הפסוק דעשו ("דכתיב כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר"), ולא הביא הפסוק דלוט, היינו, שיכולים שפיר ללמוד מהפסוק דעשו, כיון שאין לעשו דין "ישראל מומר", אלא דין עכו"ם.

ועיין ג"כ חגיגה (ג, א): "אברהם תחלה לגרים", אבל, אין להוכיח מזה שכבר בזמנו של אברהם יצאו מכלל בני נח, כי, בתוס' פירשו זה לענין הציווי על המילה בלבד, "שנצטוה על המילה טפי מכל אותם שלפניו", ולא לגדר ודין גירות ממש שמוציאה מכלל בני נח⁶.

וכמו כן אין זה גדר ודין גירות ממש לענין חיוב במצוות, וכדאיתא ברמב"ן בראשית (כו' ה')⁷ שהאבות שמרו המצות בארץ בלבד,

— הובא ביפה תואר לב"ר רפס"ד⁸. ומה שהקשה ביפ"ת שם שהרי עתיד — יעקב — לנסוע משם לארץ ישראל (וא"כ, איך נשא אחיות בחו"ל, כשעתיד הי' לבוא עמהם לא"י), כבר עמד על זה הרמב"ן עצמו (ויקרא יח' כה')⁹, ותירץ, ש"השם לו לבדו נתכנו עלילות שמתה רחל בדרך בתחלת בואה בארץ, כי בזכותה לא מתה בחוצה לארץ, ובזכותו לא ישב בארץ עם שתי אחיות, והיא היתה הנשאת באיסור האחיה. ונראה שנתעברה בבנימין קודם בואם בשכם, ולא נגע בה בארץ כלל כו" —

(5) שם, ט.

(6) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 143, ובהערה *16.

(7) בביאור מ"ש "יעקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת וגו'", שהי' אברהם (וכן יצחק ויעקב) מקיים ומשמר את התורה עד שלא נתנה — שעל זה "יש לשאול איך הקים יעקב מצבה ונשא שתי אחיות וכו'".

(8) פיסקא ד'.

(9) בפירושו על הפסוק "ותטמא הארץ ואפקוד עונה עלי" ותקיא הארץ, ש"החמיר הכתוב בעריות בעבור הארץ.. הארץ שהיא נחלת השם הנכבד תקיא כל מטמא אותה", ובהמשך הענין מבאר ש"זו היא מצות יעקב אבינו לביתו ולכל אשר עמו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם והטהרו".

ועיין ראב"ע ויקרא יח' כו'¹⁰,

שמכל זה מוכח שקיום המצוות קודם מ"ת אינו גדר של גירות — שבזה לא שייך לחלק בין א"י לחו"ל, אלא חומרא יתירה שקבלו על עצמם.

ג. והסדר בזה (בהגיוור וההוי' לעם) — דמילה היתה במצרים, טבילה — במדבר, וקרובן — בהר סיני, בה' סיון, שחל בערב ש"ק, ולמחרתו ו' סיון, יום הש"ק, ניתנה תורה¹¹ (עיין רש"י ד"ה ישנה חגיגה ו, א'¹²),

— ולהעיר, שאף שבלאו הכי (גם לולי הגיור) מוכרחת היתה המילה במצרים מפני אכילת קרבן פסח שנאמר בו¹³ "וכל ערל לא יאכל בו", וא"כ, אין הכרח שהמילה במצרים היא בגלל קדימתה בסדר הגירות, מ"מ, משמע קצת דגם בענין גירות כך הוא הסדר. — ויעויין תוד"ה מטבילין יבמות מז, ב: "המילה קודם הטבילה כו"¹⁴. ועיין ג"כ הגהות מיימוניות הל' איסורי ביאה פי"ד ה"ה¹⁵ — ולכאורה יש לומר בביאור סדר זה — בהקדים:

ידוע¹⁶ שישראל בהיותם במצרים היו מושקעים במ"ט שערי טומאה, ולכן, לכל לראש הי' צריך להיות היציאה מזה, ואח"כ

10) ושם, בפירושו על הפסוק "ושמרתם גו' ולא תעשו מכל התועבות האל האזרח והגר הגר בתוכם": "וטעם ולא תעשו מכל התועבות האלה שנית, להכניס הגר, כי זאת המצוה היא שוה לאזרח ולגר בעבור שהוא דר בארץ ישראל. ואם יש לך לב תוכל להבין כי בימי יעקב שלקח שתי אחיות בחרן .. לא נטמאו בהם".

11) ראה שבת פו, ב: "דכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל".

12) ושם: "והכי תניא במסכת שבת בפרק ר' עקיבא (דף פח) רבי יוסי אומר בשני עלה .. בחמישי בנה מזבח והקריב עליו קרבן .. ואין אתה מוצא בנתנית התורה בנין מזבח אלא באותו שנאמר וישלח את נערי בני ישראל וגו'" — שזהו הפסוק שממנו למדים (בכריתות וביד שם) חיוב קרבן בגירות.

13) בא יב, מח. — ומפסוק זה למדים ש"מילה היתה במצרים, שנאמר וכל ערל לא יאכל בו" (רמב"ם שם).

14) בגמרא שם: "קיבל, מלין אותו מיד .. נתרפא מטבילין אותו מיד". ובתוס' שם: "משמע שהמילה קודם טבילה, וכדאמר אין גר עד שימול ויטבול".

15) ברמב"ם שם: "ואם קיבל .. מלין אותו מיד .. ומשהים אותו עד שיתרפא רפואה שלימה, ואחר כך מטבילין אותו". ובהגהות מיימוניות: "וכן כתבו התוספות שהמילה קודם הטבילה כדאיאת התם אינו גר עד שימול ויטבול, וכן בפרק ד' מחוסרי כפרה דקאמר מה אבותינו לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה כו'". — וראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 164 הערה

35.

16) ראה זו"ח ר"פ יתרו.

הכניסה בקדושה, ואח"כ העלי' והרצוא להתייחד באוא"ס, שאחר כל זה יהי' מתן תורה, שהוא בדוגמת המשכת הטיפה — עיין לקו"ת ברכה ד"ה תורה ציווה בתחלתו¹⁷.

וכמו שנאמר (שמות יט' ד') "אתם ראיתם" א) "אשר עשיתי למצרים" — הכנעת הקליפה — ב) "ואשא אתכם על כנפי נשרים" — עלי' וכניסה בקדושה — ג) "ואביא אתכם אלי" — יחוד באוא"ס — שכל זה הי' קודם מ"ת (כהכנה למ"ת — המשכת הטיפה).

וע"ד מה שדימה בזה הקדוש (ח"ג צז, רע"ב¹⁸) ההכנה דבנ"י למ"ת ע"י ספירת העומר לאשה שצריכה לספור ז' נקיים כו' — הרי באשה ג"כ הסדר הוא: פסקה מזובה (יציאה ממ"ט שערי טומאה), ז' נקיים, וטבילה שמותרת לבעלה (עלי' וכניסה בקדושה), קישוט וקריבה לבעלה (יחוד באוא"ס), ואח"כ הביאה (מתן תורה — המשכת הטיפה).

ד. וזהו ג"כ הסדר בזה (בג' הענינים דמילה טבילה וקרבתן — בהגיון וההוי' לעם):

מילה — יציאה מהטומאה¹⁹, כי, ענין המילה הוא²⁰ הסרת מסך המסתיר על נפש האלקית (יציאה מהטומאה) עכ"פ, אף שעדיין לא נטהר (עיין שש"ב פל"א²¹);

טבילה — (לא רק טהרה לאחר היציאה מהטומאה, אלא גם)

17) ושם (צג, סע"ד ואילך): "ביום חתונתו זו מתן תורה .. משמע שכנס"י נק' כלה .. בכמה דוכתי משמע ג"כ דפי' ביום חתונתו היינו שישאל הם הכלה, וכדפירש"י ע"פ ה' מסיני בא, יצא לקראתם כו' כחתן היוצא להקביל פני כלה .. וכ"מ ג"כ ברבות נשא פי"ב ביום חתונתו זה סיני, חיתונין היו, שנאמר וקדשתם היום כו', משמע שישאל הם מקבלים הקדושין .. ואל אישך תשוקתך, ביום ההוא תקראי לי אישי, והיינו שיהיו בבחי' כלה לגבי הקב"ה להיות כלתה נפשי, כלה שארי ולבבי כו'".

18) ושם: "כדא אתתא כד פסקו מנה דמי מסאבותא .. מה כתיב וספרה לה שבעת ימים, אוף הכא .. וספרתם לכם .. בגין לאתדכאה במיין עלאין קדישין .. לאתחברא בי' במלכא ולקבלה אוריית'".

19) ראה גם לקו"ש חכ"ו ס"ע 164, ובהנסמן שם.

20) ראה גם לקמן סי"ב.

21) ושם (מ, ב): "בחי' יציאת מצרים שנאמר בה כי ברח העם .. מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו בחלל השמאלי, כי לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה, רק מגמתם וחפצם היתה לצאת נפשם האלקית מגלות הס"א היא טומאת מצרים כו'", היינו, שאפילו ביציאת מצרים עדיין לא נטהרו מטומאתם, ועאכר"כ בעת המילה בהיותם במצרים עדיין.

כניסה בקדושה¹⁹, כי: במשך זמן זה (בין יצי"מ למ"ת) ניתנו להם מצות, במרה²², וע"י המצוות נעשית הכניסה בקדושה.

וגם: בזהר (שם, סע"א ואילך²³) איתא דהזמן דבין יצי"מ ומ"ת הי' ע"ד מצות ספה"ע שנצטוו אחר זמן (אף שאז עדיין לא נצטוו על זה)²⁴, שספה"ע ענינו ספירת ז' נקיים, כנ"ל מהזהר, היינו, שנוסף לכך שכבר פסקה מזובה (יציאה מהטומאה), ישנם עוד ז' ימים (שכולל כל הזמן) נקיים שאינה שייכת לטומאה כלל, ועכצ"ל, שהטבילה שלאח"ז היא הכניסה בקדושה.

ועיין ג"כ יד סוף הל' מקואות: "רמז יש בדבר — בענין הטבילה — המכוון לכו לטהר נפשו מטומאת הנפשות כו' כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת הטהור כו'", היינו, שטבילה ענינה כניסה בקדושה.

ולהעיר גם שטבילה אותיות הביטל²⁵, שזהו הביטול להכנס בקדושה;

קרבן — שצריך להיות כאילו מקריב חלבו ודמו²⁶, מורה על העלי' היחוד וההתכללות דבני"ב באו"ס, בדוגמת הקרבן שעולה ונכלל באש שלמעלה שהיתה יורדת ע"ג המזבח²⁷.

ה. ואפשר לומר — לולא דמסתפינא — בביאור וסדר ג' הענינים דמילה טבילה וקרבן, בהתאם לתוכנם בסדר הספירות מלמטה למעלה:

(22) ראה סנהדרין נו, ב. וש"נ (וראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' רלח"ט, ש"ביצי"מ הותחל הענין דמ"ת, ולכן לפני יצי"מ נצטוו בכמה מצוות שזה הי' הקדמה להענין דמ"ת שהתחיל ביצי"מ, ולאח"ז נצטוו עשר מצוות במרה שזה הי' הכנה למ"ת בפועל").

(23) "ת"ח ישראל כד הוו במצרים הוו ברשותא אחרא והוו אחידן במסאבותא כאתתא דא כד היא יתבא ביומי דמסאבותא. בתר דאתגזרו עאלו בחולקא קדישא דאקרי ברית .. כיון דעאלו בחולקא קדישא פסקא מסאבו מנייהו, ואמר קב"ה מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא, וספרתם לכם .. שבע שבתות כו'".

(24) שהרי הציווי בתורה הוא "כי תבואו אל הארץ גו' והבאתם את עומר ראשית קצירכם גו' והניף את העומר לפני ה' ממחרת השבת גו' וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות גו'" (אמור כג, יו"ד"טו).

(25) ראה סידור (עם דא"ח) סוף דרוש כוונת המקוה (באופן אחר קצת): "אותיות ביטול כאותיות טבילה אלא שנתחלף הוי"ו בה"א בלבד".

(26) לשון חז"ל — ברכות יז, א (לענין תענית במקום קרבן): "חלבי ודמי .. כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח". וראה רמב"ן ויקרא א, ט (בנוגע לכוונת הקרבן): "ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו כדי שיחשוב .. (ש)ראוי לו שישפך דמו וכו'".

(27) ראה יומא כא, ב.

מילה בשמיני — בינה (ספירה השמינית מלמטה למעלה²⁸).
טבילה במים דוקא — חכמה (עיין סידור כונת המקוה²⁹). קרבן —
אריך אנפין³⁰.

וזהו שדוקא שבט לוי אחזו תמיד במצות מילה, וגם במדבר
(ספרי זוטא. הובא ביל"ש, ברש"י עה"ת, וביד איסורי ביאה פי"ג
הנ"ל³¹) — כי שבט לוי הוא מבחי' בינה. ועיין ג"כ לקו"ת קורח ד"ה
ועבד הלוי הוא³².

(28) ראה זח"ג רמה, ב. תקו"ז תכ"א (סא, ב). לקו"ת דרושי שמע"צ פד, ג. ובכ"מ.
(29) ושם (קנט, ג): "מקוה מים הוא בחי' בינה . . והמים עצמן הוא בחי' חכמה לפי שאין
להם גוון כו", עיי"ש (ושם קנו, ב) בארוכה.
(30) כי, "קרבן" בגימטריא "אריך אנפין" (מאו"א מערכת ק אות כא. וראה אוה"ת בראשית
קעז, סע"א).

(31) ספרי זוטא — הובא ביל"ש ברכה רמז תתקנה ("ישראל לא היו מלין, מי הי' מל שבטו
של לוי, שנאמר ובריתך ינצורו"). ברש"י ברכה לג, ט ("ובריתך ינצורו — ברית מילה, שאותם
שנולדו במדבר, של ישראל לא מלו את בניהם, והם היו מולין ומלין את בניהם"). וברמב"ם
(הל' איסורי ביאה פי"ג ה"ב) הנ"ל ("שכולם ביטלו ברית מילה במצרים, חוץ משבט לוי, ועל
זה נאמר ובריתך ינצורו").

(32) ושם (נה, ב): "ועבד הלוי הוא, פי' כמ"ש בזהר (ח"ג קעז, ב ובהגהות מהרח"ו) שכל
עבודת הלויים היינו להמשיך מבחינת הוא, שהוא בינה כו".